Koy
54.2

HET KORPS MARÉCHAUSSÉE IN ATJEH.

Br G 04-62

28 5. 30.

Broch.
Kor.
93 = 54.2

HET NIEUWS VAN DEN DAG

VOOR NEDERLANDSCH-INDIË

Extra Jubileum-nummer ter gelegenheid van het Maréchaussée-Jubileum.

Het Korps Maréchaussée in Atjeh

De Atjehsche Garde

1890 2 April 1930

La garde meurt, mais ne se rend pas!

INLEIDING

Bij Gouvernementsbesluit van 2 April 1890 ingesteld met de bedoeling binnen de geconcentreerde stelling van Groot-Atjeh politiewerk uit te oefenen, en voorbestemd om die taak — zoodra de toestanden het zouden toelaten — over te dragen aan het burgerlijk bestuur, is het „Korps Maréchaussées te voet in Atjeh en Onderhoorigheden" uitgegroeid tot een Wapen, welks onmisbaar bestaan, nadat zoovelen van hen, die bij deze legerafdeeling hebben gediend, wegens daden van moed, beleid en trouw koninklijk zijn onderscheiden, thans is vastgesteld in het recht, om een vaandel te voeren.

Het heeft H. M. onze Koningin behaagd dat recht te verleenen, „aangezien het Korps Maréchaussée van Atjeh sedert de oprichting een belangrijke rol heeft vervuld bij de vertegenwoordiging en handhaving van het Nederlandsch Gezag", zooals het koninklijk besluit luidt.

De naam „Maréchaussée" is in ons Leger meer dan een klank; het woord doet de ooren spitsen en drukt een heldenvereering uit en doet denken aan het Cambronne dichterlijk toegeschreven woord: La garde meurt, mais ne se rend pas!

Het Korps Maréchaussée is onze Garde.

Wij zijn er trotsch op; bij het zien van een militair, wiens borst versierd is met het ridderkruis der M. W. O., dringt zich bij ons de geachte op: „Hij heeft stellig bij de Maréchaussée gediend!"

Maréchaussée en ridder zijn welhaast synoniem geworden.

Wij hebben daarom gemeend aan dit jubileum speciale aandacht te moeten wijden en wij vertrouwen dat onze lezers met genoegen van dit extra-nummer kennis zullen nemen.

Hoofdredactie Nieuws v.d. Dag.

De Geschiedenis.

Als we een terugblik werpen op de geschiedenis van het Korps, dan vinden wij, dat het moest worden gerecruteerd uit officieren, onderofficieren en de *beste* niet-Europeesche manschappen van het Leger; de plaatsing bij de Maréchaussée is altijd een onderscheiding geweest en is dat gebleven. De Europeesche soldaat moet zijn geschiktheid daarvoor toonen, door eerst den rang van onderofficier te behalen en dan hangt het nog van zijn militair-zijn af, of hij tot de gelederen der Garde kan worden toegelaten.

Nadat kort tevoren onder het bestuur van generaal K. van der Heyden de actie zich had uitgestrekt over de vallei van Groot-Atjeh, werd op 19 Augustus 1884 tot de z.g. concentratie besloten en werden onze troepen tot defensieve lamheid geslagen; kleine benden slopen de linie binnen, vielen onze convooien aan en vernielden kunstwerken.

Overvallen vonden met schier verbijsterende regelmaat plaats; om daaraan een einde te maken, werd het dragen van wapens voor de Atjehsche bevolking strafbaar gesteld en een passenstelsel ingevoerd, waarmede het kwaad

Koninklijk Inst. v/d Tropen Amsterdam
KONINKLIJK INSTITUUT VD TROPEN-BIBLIOTHEEK
14 0000 0164 9239
IBN 176571

GOUVERNEUR-GENERAAL J. B. VAN HEUTSZ
de pacificator van Atjeh
(1904-1909) † 1924.

echter niet was bestreden. Een afzonderlijk korps, de Maréchaussée, werd onder nadere goedkeuring des Konings opgericht, aan hetwelk de uiteindelijke taak zou beschoren zijn, om zoo'n belangrijk deel te hebben aan de pacificatie van het roerige gewest.

Aan het Korps Maréchaussée werd een uitgebreide taak toegedacht; zijn arbeidssfeer strekte zich uit over alles, dat de orde en rust zou kunnen verstoren en daartoe behoorde ook het verhinderen van den smokkelhandel in levensmiddelen en peper, ontstaan doordat de kusten van het vijandelijk gebied met oorlogsschepen waren afgesloten.

Slechts één divisie was daarvoor aangewezen.

Zij bestond uit: een kapitein-commandant, één 1ste luitenant, een Europeesche sergeant-majoor, een Europeesche fourier, 12 Europeesche sergeanten; 12 niet-Europeesche sergeanten; 12 niet-Europeesche korporaals en 180 niet-Europeesche Maréchaussées, van wie verlangd werd, dat zij zich op de hoogte zouden stellen van taal en *adat*, om vertrouwen te winnen en betrouwbare gegevens te verkrijgen, voor zoover dat mogelijk was in een streek, waarvan de zich onderworpen hebbende bevolking samenspande met den vijand.

Het Korps Maréchaussée heeft zich op bewonderenswaardige wijze van zijn plicht gekweten; dank zij tactvol optreden, kon het gebied onder rechtstreeksch gezag worden gebracht — de veiligheid van persoon en goed waren gewaarborgd, er ontwikkelde zich welvaart en daarmede had de pacificatie een aanvang genomen.

Naast de politioneele taak, verrichtte het Korps Maréchaussée besturend werk, hieruit bestaande, dat het registers aanlegde, zooals het B. B. er op nahoudt om zijn vaderlijke zorgen over de bevolking te kunnen laten gaan; bezittingen en uitgeoefende bedrijven werden geregistreerd.

Aldus geschiedde van 1890-'96 binnen de geconcentreerde linie en de Maréchaussées zouden hun krachten niet uitsluitend meer aanwenden voor het vervullen van politioneele en bestuursfuncties; van 1896 af zouden zij ook het zuiver-militaire terrein betreden en den vijand in zijn schuilhoeken opsporen.

* * *

Jhr. G. W. J. C. Graafland.

Ziedaar de groote verdienste van den toenmaligen kapitein der Maréchaussée, Jhr. G. J. W. C. Graafland; hij had het initiatief daartoe genomen en voerde het met ontembare energie uit; zijn naam prijkt dan ook bovenaan op de lijst van geridderde Maréchaussées.

Het verraad van Teukoe Djohan alias Oemar in 1896 dwong het Bestuur van Atjeh het, in 1884, aangenomen stelsel van „concentratie" te verlaten; wij stonden tegenover den man, dien wij van wapens en ammunitie hadden voorzien en die ons dwong den in 1884 gestaakten oorlog te hervatten.

Van de geoefendheid van het Korps Maréchaussée, zijn kennis van de terrein-situatie, taal en *adat* der bevolking, kon het voordeel worden getrokken, dat van de Maréchaussée het roemruchtige korps heeft gemaakt.

Het nam deel aan àlle krijgsbedrijven van eenige beteekenis en voerde een *guerilla* tegen de Atjehers, die op dezelfde wijze den oorlog tegen ons trachtten vol te houden. Onze Maréchaussées waren in den krijg gestaald, verplaatsten zich in hun gehardheid en ook door hun lichte bewapening gemakkelijk; de voornaamste factor van hun succes is ongetwijfeld geweest de uitstekende korpsgeest, welke de Maréchaussée van de andere Wapens heeft onderscheiden; het voortdurend samenzijn gedurende de hachelijkste momenten had een verbroedering geschapen en die werd door de officieren in hun leiding aangekweekt en bevorderd.

De Maréchaussées kregen de gevaarlijkste en moeilijkste opdrachten uit te voeren; tot hun taak behoorde het afbijten van de spits, het verrichten van omtrekkingen, nachtelijke overvallen e. d. De veldbataljons ondervonden van het Korps Maréchaussée een bijzonderen, niet genoeg te waardeeren steun.

Vele bladzijden der werken van dr. C. Snouck Hurgronje, G. B. Hooyer, A. Kruisheer, J. C. J. Kempees e. a. schrijvers over Atjeh zijn gevuld met de geschiedenis van wapenfeiten, volbracht door het Korps Maréchaussée.

***

De eerste samenstelling.

Voor het eerst in zijn geheele samenstelling, bestaande uit 3 officieren en 221 onderofficieren, korporaals en manschappen, nam het Korps deel aan het gevecht om Ana-Galoeng op 29 Juni 1896 en onderscheidde zich daarbij al direct; nadat de Maréchaussée de versterking was binnengedrongen, maakte zij er zich in een kwartier tijds meester van.

De historie van het Korps Maréchaussée is de geschiedenis van zijn bestaansrecht.

Het Korps vond hoe langer zoo meer erkenning.

Verschillende malen werd het uitgebreid, totdat de sterkte bij Gouvernements-besluit van 3 Maart 1899 werd gebracht op 20 officieren en 1212 manschappen, verdeeld over 5 divisies van 3 afdeelingen, welke onderverdeeld werden in 4 brigades; elke divisie stond onder de bevelen van een kapitein-divisiecommandant. Voor zoover het militair beheer betreft, werd het Korps gesteld onder het commando van een hoofdofficier en daarvoor werd aldra aangewezen de plaatselijk Commandant te Koeta-Radja.

De bij de Maréchaussée ingedeelde officieren werden *à la suite* van hun Wapen gevoerd en de commandanten der divisies en afdeelingen, waar de toestand zulks eischte, als civiel-gezaghebber met het bestuur belast.

Daarin ligt de beteekenis van den pacificatie-arbeid der Maréchaussée.

***

't Spreekt vanzelf, dat de leden van het Maréchaussée-Korps extra werden bezoldigd; zoo ontvingen de kapiteins hetzelfde salaris als hun ranggenooten bij den Generalen Staf, de luitenants als hun ranggenooten bij het Wapen der Genie en de onderluitenants dezelfde bezoldiging als 2e luitenants bij dat Wapen, terwijl voor de onderofficieren en minderen een afzonderlijke soldij-regeling in het leven werd geroepen.

Vrijgesteld van garnizoensdiensten, voerden de Maréchaussées hun eigen menage. In hun kleeding werden zij van andere militairen door een uitmonstering, bestaande uit een belegsel op beide hoeken van den kraag, z.g. bloedvingers, en een platte krul op de mouwen, de officieren van goud, de minderen van oranje-laken. Zij waren bewapend met een karabijn, eerst de Beaumont-karabijn en later de Mänlicher, en een *klewang*, het specifieke wapen van den Atjeher, waarmede hij thans zelf werd bestreden.

ZIJNE EXCELLENTIE H. N. A. SWART
gewezen Gouverneur van Atjeh en Vice-President van den Raad van Indië.

Ter beschikking van den civielen en militairen gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, werd jaarlijks een bedrag van *f* 1200 — gesteld, om daarmede Maréchaussées te beloonen, die uitmuntten, zulks tot aankweeking van het initiatief.

Het Korps was in 1898 volgenderwijs gelocaliseerd: Staf te Koeta-Radja; 1ste Divisie te Selimoen; 2de Divisie te Indrapoeri; 3de Divisie te Tjot-Mantjang en Glé-Broeë, 4de Divisie te Lam-Baroe en Tjot-Goeë, en 5de Divisie te Lek-Nga.

***

De Atjeh-Strijd.

Al kan de wedergave der geschiedenis van het Korps Maréchaussée in een dagblad niet meer zijn dan een globaal overzicht — ter gelegenheid van zijn vijftigjarig bestaan zal stellig een gedenkboek worden uitgegeven! — daarin mag toch niet de opmerking ontbreken, dat er over de gebruikmaking van Maréchaussées veel te doen is geweest.

Het heeft lang geduurd, voordat algemeen ingezien en erkend werd, dat de krijgshaftige Atjeher zich slechts door geweld van wapenen zou onderwerpen, en lankmoedigheid plaats moest maken voor een straf *regime*, maar daarna trad dan ook een periode van strenge actie in — welke het volk tot heil is geworden!

De Pidië-expeditie onder opperbevel van den kolonel der Infanterie J.B. van Heutsz in 1898 zou daarvan de inzet zijn; het daarbij behaalde succes was wederom voor een belangrijk deel

te danken aan de Maréchaussée, die zich ook had doen gelden bij de onderwerping van Peusangan en Pasé in 1899. Deze expeditie stond eveneens onder oppercommando van Van Heutsz, sedert bevorderd tot generaal-majoor.

Zoo ontbrak het Korps ook niet bij de excursie in het Samalangasche, waarbij o.a. het uit den tijd van generaal Van der Heyden beruchte Batoë-Ilië stormenderhand werd genomen.

De Maréchaussée dreef de verzetslieden steeds meer het binnenland in, waar zij zich schuil wisten te houden, doch ook daar werden opgespoord.

Wij zijn hiermede gekomen aan den roemruchtigen tocht naar de Gajoe-Loeos onder bevel van luitenant-kolonel G. C. E. van Daalen; die expeditie duurde van Februari tot Juli 1904 en bestond aanvankelijk uit 10 brigades Maréchaussées, om allengs te worden uitgebreid tot 14 brigades.

Schitterende Wapenfeiten.

Die tocht behoort tot de schitterendste wapenfeiten van het Korps Maréchaussée, zooals zich de geheele periode 1898-1906 in de geschiedenis der Atjehsche Garde kenmerkt door bijzonder-opvallende krijgsdaden, welke zich weerspiegelen in de, tijdens die jaren verleende, koninklijke onderscheidingen, zooals de elders in dit blad volgende lijst van gedecoreerden leert*).

Voor de Maréchaussée brak daarna een tijdvak aan van onafgebroken vervolging der resteerende verzetslieden, die zich in woestenijen een schuilplaats hadden gekozen, en daarnaast was het Korps een consolideerende taak opgelegd; hetgeen gewonnen was, moest tot elken prijs worden behouden, de behaalde winsten duurzaam worden gemaakt.

Juist omdat daarvan zoo weinig bekend is — de massa spitst zich op wapenfeiten! — heeft het volbrengen van dat gedeelte van zijn taak aan het Korps de innerlijke beteekenis gegeven, voor de pacificatie uitstekende boven zijn militaire waarde.

Van het Korps werd een krachtsinspanning gevergd, welke ver verwijderd was van het normale; rusteloos achtervolgde het de vele bendehoofden met hun *panglima's* en fanatieken aanhang en de Maréchaussées droegen de vermoeienissen en ontberingen, het risico en de verantwoordelijkheid blijmoedig — zelfs bij tegenslag, nl. wanneer een zending was mislukt door verraad of *force majeure;* met nieuwe energie werd dan de taak opnieuw aangevangen: *vaincre ou mourir!*

De meeste dooden vielen gedurende de patrouilles.

***

In 1910 werden de Maréchaussée de volgende standplaatsen aangewezen, t.w: 1ste Divisie te Blang-Kedjerèn; 2de Divisie te Meulaboh; 3de Divisie te Takongan; 4de Divisie te Lam-Meulo en 5de Divisie te Lho'-Soekon, zooals zij ook thans nog gelegerd is.

Aan de divisie-commandanten werd tevens het civiel bestuur opgedragen.

Het Korps Maréchaussée heeft er door voortdurend patrouilleeren bij de bevolking van Atjeh den schrik in gebracht; weifelmoedigen werden, in ons voordeel, tot nadenken gestemd en dat is de bijzondere, want pacifistische verdienste van het Korps geweest: het hield de *djahats* terug van voorgenomen wandaden.

In 1914 werd de Maréchaussée een onderdeel van het Wapen der Infanterie en daaraan moet het dan ook worden toegeschreven, dat haar banier overeenkomstig zal zijn aan die van de Koningin van het Slagveld.

De na 1914 ingetreden rust deed de Regeering besluiten het Korps in 1925 terug te brengen op 18 officieren en 1.072 minderen; ongetwijfeld moet daarbij de „versobering" een hartig woord hebben medegesproken.

In 1925 — 1927.

Haar onmisbaarheid toonde de Maréchaussée opnieuw aan tijdens de actie ter Westkust van Atjeh in 1925 — 1927, waarbij kapitein J. Paris het leven liet; het was bij die gelegenheid, dat ook de brigade-commandant sneuvelde. — De gewonde Javaansche Maréchaussée Kromo-di-Koro nam het bevel op zich, totdat hij door bloedverlies ineen dreigde te zakken; hij droeg het commando over aan den Menadoneeschen Maréchaussée-soldaat Suwoek, na eerst bevolen te hebben eenige schoten te lossen in de omringende *alang-alang,* teneinde daaruit mogelijk aanwezige Atjehers te verdrijven.

Maréchaussée-fuselier Sumangkut zag, als gevolg daarvan, een *djahat* met een *klewang* uit de hooge *alang-alang* vluchten, doch zelf zwaar gewond zijnde, kon hij hem niet achtervolgen en waarschuwde Suwoek, die den vluchteling op de hielen zat en hem 50 M. verder wist neer te leggen.

De Marechaussée-soldaat Leleng, die door een verwonding het gebruik van zijn linkerhand miste, nam aan het vuur op de *alang-alang* deel door zijn karabijn tusschen de knieën te plaatsen en die met de rechterhand af te schieten!

De oude geest van het Korps Maréchaussée was bij zijn manschappen blijven voortleven!

*) Wij hadden de lange lijst gaarne in haar geheel overgenomen; gebrek aan plaatsruimte gebiedt, dat wij ons moeten bepalen tot de officieren en onderluitenants en slechts die onderofficieren en minderen hebben gemeld, welke begiftigd zijn met het ridderkruis van de M.W.O. derde-klasse — een zeldzame onderscheiding, die in totaal slechts aan elf leden van het Korps Maréchaussée is toegekend, n.l. aan vijf officieren, één onderluitenant, vier sergeanten en één soldaat, den zoo bekenden Nussy.

Gaarne spreken wij de hoop uit, dat in een eenmaal uit te geven gedenkboek alle gedecoreerden, zonder onderscheid, zullen worden genoemd.

*

Aanteekening van de Redactie: Dit staat te gebeuren in het e.v. nummer van het *Ind. Militair Tijdschrift,* dat geheel gewijd is aan het Korps Maréchaussée.

De heer RHEMREV ontving zijn opleiding aan het voormalig Gymnasium Willem III te Weltevreden, en aan de Kon. Militaire Academie te Breda.

In 1902 werd hij officier, en in 1904 kreeg hij een eervolle vermelding wegens zijn krijgsverrichtingen op de Karohoogvlakte.

In 1905 dempte hij den opstand, die uitbrak na den beroemden tocht door de Gajoen Alas-landen van Overste van Daalen, en werd daarvoor onderscheiden met de Militaire Willems-Orde 4e kl.

Daar de heer Rhemrev toen levensgevaarlijk was verwond, werd hij afgekeurd voor den actieven dienst, doch op verzoek van Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz en Colijn bleef hij doordienen.

Toen de Prins Von Wied destijds 10 maréchaussée-officieren vroeg voor Albanië, stelde de heer Rhemrev zich direct beschikbaar. Er werden evenwel alleen officieren uit Holland aangewezen, die naar Albanië gingen onder commando van Kolonel Thomson, die later sneuvelde.

In 1917 ging de heer Rhemrev als organisator van de beweging „Indië Weerbaar" met een deputatie naar Holland.

De heer Rhemrev was mede-oprichter van de Vereeniging Ned. Indische Jaarbeurs, en door zijn tusschenkomst werd door Handel en Industrie in Nederland vier millioen bijeengebracht voor de oprichting van de Technische Hoogeschool te Bandoeng.

In 1926 werd de heer Rhemrev naar Sumatra's Westkust gezonden, en kort na zijn aankomst brak daar de communistische opstand uit, die hij met krachtig optreden wist te onderdrukken. De Landvoogd zond hem een telegram met gelukwenschen, de Leger-Commandant een bijzondere tevredenheids-betuiging zoomede zijn derde decoratie, namelijk zijn benoeming tot Officier in de Orde van Oranje Nassau met de zwaarden.

Tegelijkertijd werd hij echter geplaatst bij de leger-reserve.

Thans is de heer Rhemrev Directeur van de bouw-maatschappij De Rijzende Zon, terwijl hij tevens deelneemt aan de exploitatie van de nieuwe rubbertapuitvinding, onlangs gedaan door den heer Jules Bosch.

Van de brigade bleven slechts twee ongedeerd; behalve kapitein Paris sneuvelden nog vijf mindere militairen, terwijl twaalf min of meer zwaar gewond werden, doch niettegenstaande die verliezen, werd een 20-tal kwaadwilligen neergelegd en een 26-tal *klewangs* buit gemaakt.

Toen werd „Old Hand" (kolonel L. A. Snell, een waardig opvolger van overste Graafland; hij heeft diens sporen gedrukt) van Java naar de Westkust van Atjeh gezonden, door zijn oude, beproefde krijgsmakkers met vreugde begroet, en hij maakte met zijn steeds van een glimlach vergezeld gaande bevelen een eind aan het verzet!

Buiten Atjeh.

Blijkbaar inziende, dat in het belang der veiligheid in Atjeh, niet op de Maréchaussée kon worden bezuinigd, werd het Korps daarna, nl, tegen het einde van '27, wederom opgevoerd tot 23 officieren en 1214 minderen; er werd een nieuwe divisie opgericht met Bakongan als standplaats.

De Maréchaussée bewees ook buiten Atjeh haar buitengewone diensten, zooals in de Z. en O. Afdeeling van Borneo, waarheen in 1905 drie brigades werden gedirigeerd, wien 't mocht gelukken den pretendent-sultan onschadelijk te maken.

Uit het bovenstaande moge duidelijk zijn geworden, welk een belangrijk aandeel het Korps Maréchaussée in de pacificatie heeft gehad ten koste van veel offers! In het tijdvak 1890—1930 zijn plus-minus 950 van hen op het slagveld gevallen en werden circa 250 gewond.

Het bloed heeft in Atjeh evenwel niet voor niets gevloeid!

Orde en rust zijn er geschapen, als fundamenten voor de ontwikkeling van welvaart; Maréchaussées zijn, in dienst van Koning(in) en Vaderland, den heldendood gestorven, zij hebben hun leven gegeven, ter bevestiging van het Nederlandsch Gezag; hun nagedachtenis zal steeds worden geëerd. Als straks voor het Kerkhof te Peutjoet aan het Korps Maréchaussée een vaandel zal worden uitgereikt — het symbool van militaire saamhoorigheid — dan past ons een eeresaluut aan die dapperen!

MARS.

Een boom met „Old Hand"

16 Jaren dienst als Officier in Atjeh.

Een waardig opvolger van Graafland.

Moed, Beleid en Trouw.

— 't Laatst was ik hem tegengekomen te Magelang: L. A. Snell, ridder van de Militaire Willems-Orde, tweemaal Eervol Vermeld, drager van het Eereteeken voor Belangrijke Krijgsbedrijven: Atjeh 1911—1914; Atjeh 1906—1910; Atjeh 1911—1914, Westkust Atjeh 1925—1927 en Nieuw-Guinea 1907—1915. De ontmoeting moet hebben plaatsgehad vòòr 2 Mei '26, want hij was toen nog kapitein en eerst op dien datum werd hij bevorderd tot majoor; de volgende promotie volgde snel — *nomen est omen!* — nog in hetzelfde jaar, nl. op 21 December '26, werd hij benoemd tot luitenant-kolonel; sedert het vorige jaar is hij kolonel, commandant bij het 2de Regiment Infanterie te Bandoeng.

'k Had me door zijn adjudant, kapitein L. N. W. Vogelesang, laten aandienen.

— We zijn oude kennissen, nietwaar? was de vraag, waarmede hij me vriendelijk begroette en mij daardoor op mijn gemak zette.

— Ja! was mijn antwoord; als ik sta tegenover „Old Hand".

— Dezelfde!

***

Toen het in '25 op de Westkust van Atjeh opnieuw begon te spoken en besloten werd ervaren *rimboe*-officieren van Java derwaarts te dirigeeren, viel onmiddellijk de aandacht op kapitein Snell, den oud-Atjeh-krijger, die er gedurende 16 jaren meer dan zijn sporen had verdiend, een *old hand*, zooals hij werd genoemd in de Pers, die de op hem gevallen keus algemeen toejuichte; hij heeft dien bijnaam in het Leger behouden.

— Waarmede kan ik je van dienst zijn? vervolgde hij.

— Nu, als het mag, zou ik „Old Hand" graag interviewen, in verband met het a.s. 40-jarige jubileum van het Korps Maréchaussée in Atjeh...

— 'k Maak deel uit van de deputatie, die er heen gaat, om bij die plechtigheid tegenwoordig te zijn. Voor de zesde maal trek ik naar Atjeh, thans eindelijk — en gelukkig! — niet om de gepantserde vuist te hanteeren, maar enkel om deel te nemen aan de huldebetuiging van het Korps Maréchaussée, het Korps, waarmee ik zoo lang lief en leed heb gedeeld en het stemt mij zoo dankbaar, dat ook ik het mijne heb mogen bijdragen, om dat eminente Korps deze hulde deelachtig te doen worden; dat zij gezegd zonder mij daarop te verhoovaardigen.

't Is alsof ik een oudejaarsavond tegemoet ga, een dag, waarop je met weemoed en dankbaarheid terugdenkt aan hetgeen is voorbijgegaan!

Ik ben trotsch op het Korps Maréchaussée, waarbij ik in alle rangen heb gediend; ik heb mijn militaire vorming aan dat Korps te danken en de Maréchaussées liggen mij dus na aan het hart. Als er zich dan, naast die dankbaarheid, een gevoel van weemoed van mij meester maakt, dan is het omdat in mij wakker wordt de herinnering aan zoo talrijke offers, welke dat Korps aan Koningin en Vaderland heeft gebracht; de Maréchaussées hebben een leeuwenaandeel in den roem en de glorie van ons Leger.

„Old Hand" zat op zijn praatstoel en vertelde verder.

Velen heeft hij zien vallen op het veld van eer, anderen uit het leven zien weggerukt door een ziekte, als gevolg van doorstane vermoeienissen en ontberingen; steeds was het Korps bereid tot het brengen van nieuwe offers. Elke tegenslag was een stimulans voor nieuwe daden van „moed, beleid en trouw", welke woorden zijn gegrift in het door iederen militair zoo begeerde ridderkruis der Militaire Willems-Orde.

Over geheel Atjeh liggen de graven dier dapperen verspreid. Velen rusten op het Kerkhof te Peutjoet bij Koeta-Radja, wier namen in den muur zijn gebeiteld als een stille, doch sprekende hulde aan hun nagedachtenis; de doodenakker van Peutjoet is een epos, waarvan de grootsche handeling is de vestiging en bevestiging van het Nederlandsch Gezag, een stuk gewijde grond, hetwelk niet dan met ontroering kan worden betreden; daar ligt de geschiedenis van den Atjeh-oorlog beschreven, de historie eener lange worsteling, waarin de Maréchaussée de meest-eervolle plaats heeft ingenomen.

„Old Hand" sprak van *tempo-doeloe* toen hij als tweede luitenant zijn intrede bij de Atjehsche Garde deed, om het „vak" te leeren, op zijn zwerftochten vergezeld door een handvol Maréchaussées, die het van alle zijden dreigende gevaar niet duchtten — het spoor van den vijand moest worden gevolgd, om hem in zijn schuilplaats te overvallen; moeizaam werd voortgesjokt langs ongebaande wegen, zoekend naar een geschikte kampplaats, naar water of een nederzetting, om den uitgeputten voorraad levensmiddelen aan te vullen.

LUITENANT-KOLONEL L. A. SNELL,

te midden van zijn gezin, ter gelegenheid van de huldiging, welke hem werd gebracht na de uitreiking van het ridderkruis der M. W. O. in April '27 te Bandoeng.

Vreugde en teleurstelling wisselden elkander af.

Nooit was de Maréchaussée ontmoedigd, zelfs niet wanneer de ingevallen duisternis den troep — na een dag van vergeefsch zoeken — noodzaakte te bivakkeeren, vaak te midden van een stortbui, op het gebergte, waar geen gelegenheid bestond om tenten op te slaan, terwijl gewonden in *tandoes* werden medegevoerd; geplaagd door honger en kou werd het gloren van den nieuwen dag afgewacht, waarbij een rots of een boomtak had tot rustplaats gediend; soms werd de nacht ook wel eens doorgebracht, hangende aan een wortel . . . .

Met gelatenheid werd alle misère gedragen; nooit werd een klacht gehoord.

— 't Zijn prachtkerels, onze Maréchaussées! zei „Old Hand" vol trots en hij vertelde van de gevechten, waaraan hij deelgenomen had; zijn stem zakte daarbij, want hij sprak over hen, die gesneuveld waren, en beschreef het leed van nagelaten vrouw en kind. Met angst en beven wachtten de vrouwen de terugkomst der brigades in den post af, om te vernemen, of er zich onder de dooden en gewonden misschien ook hun mannen bevonden, het gelukkig gesternte prijzende, wanneer zij „slechts" gewond waren, omdat dan hoop op redding bestond.

* * *

Schijnbaar monotoon, was het postenleven vol afwisseling en emoties; met vreugde werd de verjaardag onzer door Maréchaussées zoo hoog vereerde Koningin gevierd, het Kerstfeest, de Oudejaarsavond, het z g. Inlandsch Nieuwjaar, de huwelijksfeesten enz., met vreugde en uitbundigheid werden die feesten gevierd.

De strakke gelaatsuitdrukking van zoo-even had plaatsgemaakt voor de bonhomie, welke de persoonlijkheid van dezen oud-Atjehkrijger kenmerkt.

— 'k Zie ze weer voor mij, zei hij lachende; de fuifgangers in feestdos, een blauwe atilla met witte pantalon, met het bivakorkest voorop, zich begevende naar de officierswoningen om ons uit te noodigen aan het feest deel te nemen en wij gaven er met graagte en gretigheid aan gevolg. 'r Heerschte een toon van saâmbindende kameraadschap, zonder dat één oogenblik de discipline werd verstoord; wij begrepen elkander volkomen!

— Vertel eens wat van de oude vuurvreters? vroeg ik.

(Zie verder pagina 10).

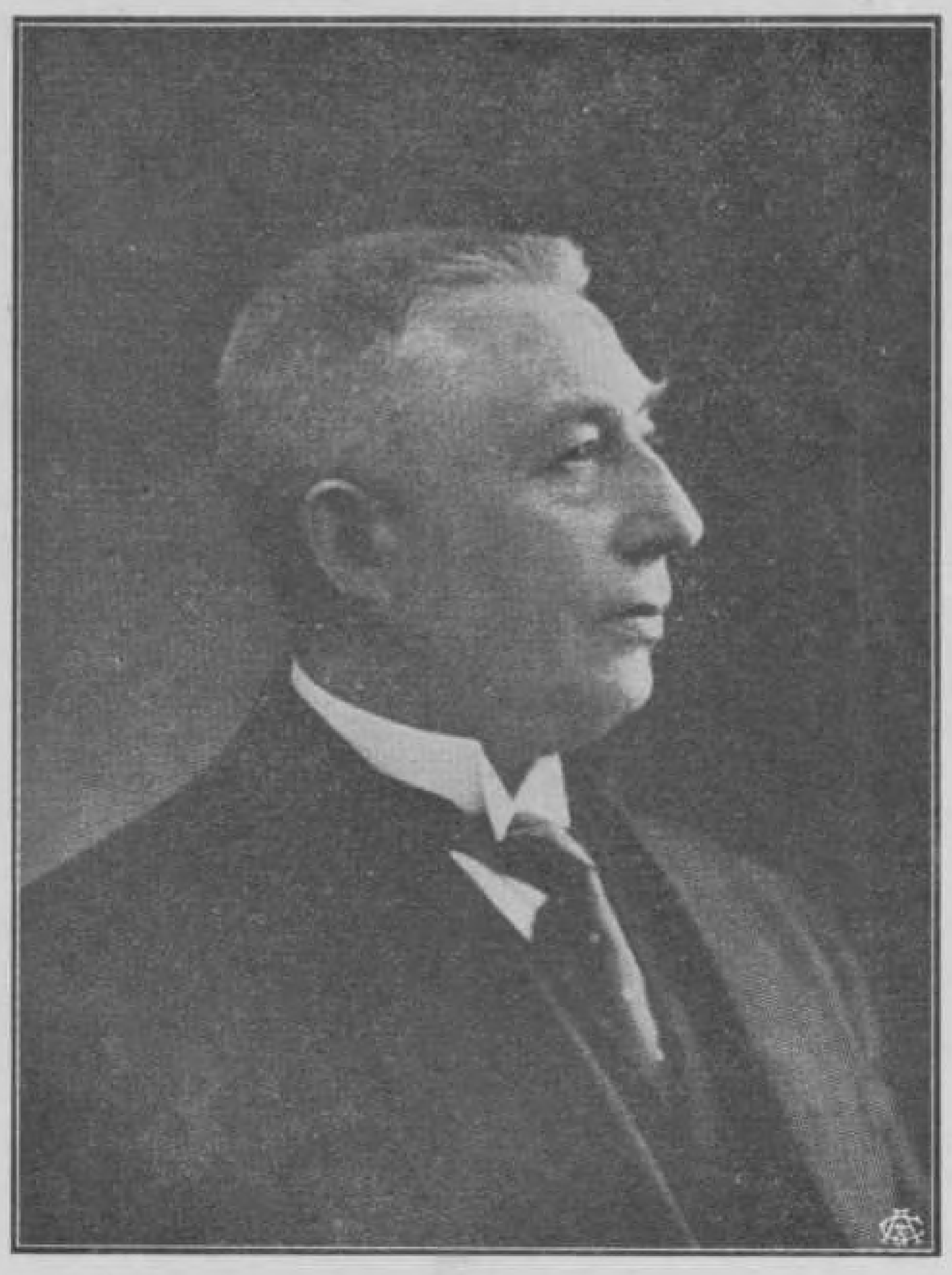

H. COLIJN

SERGEANT W. H. LOEF,

geboren op 16 Februari 1881, vertrok op 12 Mei 1899 als soldaat naar Indië, werd op 8 September 1902 bevorderd tot sergeant en verliet op 6 November 1916 het Leger met pensioen, ontving als sergeant, brigade-commandant der Maréchaussée op 23 Februari 1911 het ridderkruis der M. W. O. vierde-klasse en is nog begiftigd met het eereteeken voor belangrijke krijgsbedrijven in: Djambi 1901 — 1904, Midden-Sumatra 1903 — 1907, Atjeh 1906 — 1910 en Atjeh 1911 — 1914, is thans concierge aan het Christelijk Lyceum te Bandoeng.

KAPITEIN F. DARLANG,

als 1ste luitenant der Maréchaussée in 1904 onderscheiden met het ridderkruis der M. W. O. vierde-klasse.

SERGEANT F. CH. FRANK,

geboren op 30 Mei 1869; vertrok in Februari 1893 als soldaat naar Indie, werd in 1894 bevorderd tot korporaal en in 1896 tot sergeant; diende 9 jaren bij het Korps Maréchaussée, werd in 1905 benoemd tot ridder M. W. O. vierde-klasse, het volgende jaar Eervol Vermeld en in 1908 bevorderd tot ridder M. W. O. derde-klasse; verliet in 1908 het Leger om in 1909 in dienst te treden bij de Politie, werd in 1928 gepensionneerd als commissaris der tweede-klasse; is drager van vier eereteekens voor Belangrijke Krijgsbedrijven en de zilveren medaille voor Trouwe Diensten.

KAPITEIN K. VAN DER MAATEN,

die tegelijk met zijn brigade-commandant, sergeant J. C. Heynen, in 1902 werd bevorderd tot ridder M. W. O. derde-klasse; deze foto werd door zijn oud-divisiecommandant aan sergeant Heynen opgedragen.

KAPITEIN H. CHRISTOFFEL,
als onderluitenant der Maréchaussée in 1904 onderscheiden met het ridderkruis der M. W. O. derde-klasse.

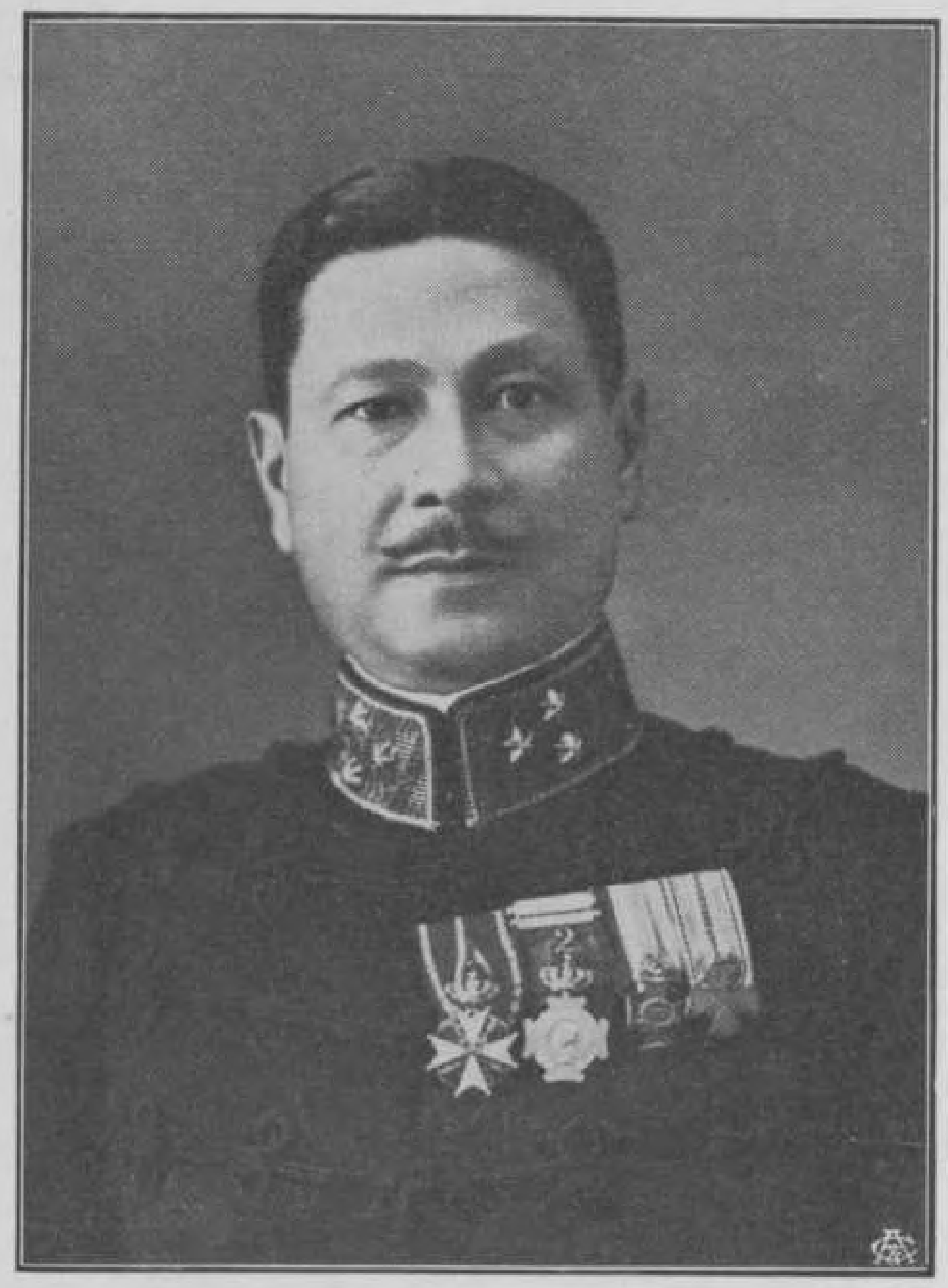

OUD-KOLONEL DER INFANTERIE L. DERSJANT.

geboren op 23 April 1877, werd na de K. M. A. te hebben afgeloopen, in 1900 benoemd tot 2den luitenant der Infanterie en in Februari 1903 geplaatst bij het Korps Maréchaussée; na tweemalen eervol vermeld te zijn geweest, werd hem als 1sten luitenant in 1906 het ridderkruis der M. W. O. vierde-klasse toegekend; hij diende vervolgens in de verschillende rangen, om als kolonel te worden gepensionneerd.

SERGEANT J. C. HEYNEN,
geboren op 16 October 1869, ontving als brigade-commandant der Maréchausssée op 18 Februari 1902 het ridderkruis der M. W. O. vierde-klasse en op 31 Juli van hetzelfde jaar de derde-klasse; was de derde onderofficier, wien deze hooge onderscheiding werd toegekend en no. 5 van het geheele Korps; ging over in dienst van de Politie, om als adjunct-hoofdcommissaris te worden gepensionneerd, nadat hem het ridderkuis der Orde van Oranje-Nassau was verleend.

(Vervolg van pagina 7).

— Als je over hen spreekt, was het antwoord; dan zie ik voor mijn geestesoog achtereenvolgens de revue passeeren den zoo beminden Scheepens, den levenslustigen Veltman, den altoos vroolijken Darlang, den onverzettelijken Christoffel, de stoere Geertsema, Beckering, Watrin, Schmidt en zoovele anderen, in de Soos oogenschijnlijk uitgelaten en zorgeloos, doch die in de rimboe zeldzame energie en moed ontwikkelden, gepaard aan bovenmenschelijk doorzettingsvermogen.

Nog noemde hij Graafland, den vader der Maréchaussées, Van Daalen, Colijn, Swart, Van der Maaten, de groote pioniers, die van het Korps gemaakt hebben wat het geworden is, en boven allen den grootste onder de grooten: den pacificator van Atjeh, generaal J. B. van Heutsz, onzen nationalen held.

Maar wanneer ik namen noem, dan dienen ook de eenvoudigen van ziel aan de vergetelheid te worden onttrokken, zooals Marks, Frank, Mosselman, Heynen, Emond, Rugebregt, Salawono, Kasir, Wowor, Nussy, Kromo-di-Koro, te veel om op te noemen, de dappersten onder de dapperen. Velen zijn gevallen, doch hun geest blijft in het Korps voortleven; de herinnering aan hun daden blijft bewaard. Als zoovele symbolen van moed, beleid en trouw versieren borstbeelden van Scheepens, Darlang, Vis en Webb het Kerkhof te Peutjoet.

„Old Hand" weidde verder uit over de waarde en de beteekenis van het Korps Maréchaussée, om te wijzen op het vredeswerk, door haar verricht, zooals daar zijn de talrijke wegen, welke Atjeh doorkruisen, de vele door haar aangelegde kunstwerken; orde en rust zijn geschapen in de vroeger door onderlinge veeten van elkander gescheiden staatjes — orde en rust, welke welvaart hebben doen ontplooien.

Nog heerscht haat in de harten onzer gewezen vijanden; kan het ook anders bij een volk met zooveel onafhankelijkheidszin als geen ander volk in dezen Archipel, met zoo'n krachtig ontwikkeld gevoel van eigenwaarde en zelfbewustzijn? Ondanks de tientallen jaren geduurd hebbende worsteling, is zijn mentaliteit niet veranderd. Het is onderworpen, doch niet verzoend.

***

— Wij hebben, zoo vervolgde kolonel Snell, het Atjehsche Volk leed, zeer veel leed berokkend. Onze plicht is het dat weer goed te maken; haat moet verdwijnen, om plaats te maken voor waardeering en vriendschap, maar dat is een langdurig proces, loopende over generaties. Aan de jongeren is die taak beschoren, — verheven en schoon; zij eischt zelfbeheersching, tactvol optreden en het uitvoeren van bevelen zonder onnoodig bloed-vergieten, rechtvaardigheid! De Atjeher heeft zijn onafhankelijkheid met groote dapperheid verdedigd en eerst, na decennia van heldhaftigen strijd, het hoofd gebukt; een dapper vijand verdient de hulde en waardeering van zijn tegenstander. Ik heb Atjeh en zijn bewoners lief gekregen!

Toen ik „Old Hand" sprak over de a.s. uitreiking van een vaandel aan het Korps Maréchaussée, glom zijn gelaat van genoegen.

— Een reeds lang gekoesterde wensch komt daardoor in vervulling! zei hij; wij, Maréchaussées, die onze Koningin met hart en ziel aanhangen, zijn er Hare Majesteit hoogst dankbaar voor. Ik acht het een voorrecht bij de uitreiking tegenwoordig te mogen zijn en zie die plechtigheid zich in mijn verbeelding reeds afspelen; als Z. E. de Legercommandant het ons zoo dierbare Oranje-dundoek, als zinnebeeld van saamhoorigheid en verknochtheid aan Vaderland en Vorstenhuis, heeft overhandigd, de laatste tonen van het *Wilhelmus* zijn weggestorven, dan zullen honderden spontaan uitgalmen: „Leve de Koningin!" en menige oudkrijger een traan wegpinken...

Na afloop der plechtigheid zal in geheel Atjeh, in de verste uithoeken, waar Maréchaussée is gelegerd, het oude oorlogslied worden aangeheven: *Manisé* — in Atjeh en overal elders, waar oud-Maréchaussées hun laatste levensdagen slijten, ook in Nederland!

Tijdens ons onderhoud werd „Old Hand" opgebeld, blijkbaar door een oud-kameraad, die met hem de reis naar Koeta-Radja zal meemaken, want ik hoorde hem zeggen: „Zorg 'r voor, dat 'r aan boord van de *Tasman* een voldoende voorraad ijskoud bier aanwezig is, want een goed Maréchaussée heeft een gezonden dorst!"

Ziedaar een trekje van de levensblijheid van den man, die zoo vaak den dood is tegemoet getreden; 't moet zijn levensmoed zijn, die hem niet heeft doen terugdeinzen voor den dood. 16 Lange jaren bracht hij in Atjeh door, waarvan den meesten tijd bij het Korps Maréchaussée, dat hij in alle rangen heeft gediend en waarmede hij één is geworden; als overste Graafland de vader van het Korps wordt genoemd, dan heeft hij recht geheeten te worden de zoon der Maréchaussée, die meerdere zonen heeft — van welke hij is de *Old Hand*, een waardig opvolger van zijn grooten voorganger!

v. H.

ALTIJD PARAAT

de Nederlandsche zaak te dienen:

Het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië

UW BLAD!

VRAAGT PROEFNUMMERS.

Herinnering van een oud-Maréchaussee.

O, marsausee, O, marsausee.. ee!
't Is terlaloe, marsausee!
Biar soesah satoe goenoeng,
hántam sadjah, marsausee.
Satoe mati, ganti sepoeloeh,
't is terlaloe marsausee!

Dat was de eerste aanhef van ons lijflied.

Waarschijnlijk werd het eens gerijmeld door een dichterlijk aangelegd Menadoneesch of Amboneesch wapenbroeder, die aan *krontjong* en *pantoens* deed, zooals de meesten van deze prachtmenschen behalve uitnemende soldaten, tevens niet onverdienstelijke barden zijn.

Waarschijnlijk heeft hij daarmede onder guitaargetokkel het hart van zijn *Nona-manis* willen bekoren en weinig zal hij vermoed hebben, dat zijn lied zou gezongen worden op alle posten tot in het diepste binnenland, tot diep in de wouden van Atjeh, ja overal, waar zich maar maréchaussees bevonden. Overal, waar achter prikkeldraadomheining, of boomtakken versperring werd uitgerust of gebivakkeerd na zwaren tocht of gevaarlijk ondernemen.

Wanneer een maréchaussee zijn wapens had neer-gelegd, greep zijn hand naar guitaar of mandoline, klonken dra de liefdezangen en was alle vermoeienis, alle gevaar weer vergeten.

Maar, hoe ook de stemming was en wat ook het repertoire het maréchausseelied was aanwezig, al werden ook de volgende coupletten in eindelooze variatie naar eigen model gedicht.

Dat *„Biar soesah satoe goenoeng"*, dat *„satoe mati ganti, sepoeloeh"* had zoo juist de kern getroffen van wat er leefde in den ouden Corpsgeest der maréchaussee. De taaie vasthoudendheid van den terriër, de zorgelooze bereidheid tot het groote offer, was de eisch, dien de Korpstraditie stelde aan ieder man uit de gelederen, van hoog tot laag, vanaf den commandant tot aan den geringsten maréchaussee, op straffe van onwaardigheid om langer de insignes van het keurkorps te dragen.

Eén voor allen, allen voor één, was de wapenspreuk. Slechts twee woorden mochten waarde hebben: „Doel" en „Bereiken". Wat daar tusschen lag, soms een zee van armoede, ellende en ontbering, soms een zee van krachtproeven op het moreel en physiek, werd niet geteld, daaraan mocht zelfs niet worden gedacht.

„Onmogelijk" bestond niet, je deed, of bezweek bij de poging. Het Korps en Atjeh vroeg den heelen man, den heelen soldaat, het heele zijn, het heele kunnen en de algeheele kracht van den in dien man, in dien soldaat, aanwezigen mensch.

* * *

Wie dat niet kon, of wenschte te geven, deed beter weg te blijven, want de intrede in het Korps, was geheel vrijwillig. In iedere suppletieaanvraag bij de Infanteriekorpsen, stond „geschikt en.... genegen". In dat „genegen" lag niet alleen opgesloten de gegeven vrijheid van al of niet toetreden (de beroepssoldaat heeft immers slechts te gaan waarheen men hem zendt) maar tevens de erkenning door de Bevelvoering, dat bij de maréchaussée meer gevraagd zou worden, dan van de massa mocht worden verwacht. Dat de grootste inspanning en de grootste offers ieder oogenblik zouden worden gevraagd.

Als ik terugblik naar de jaren, die ik bij het Korps maréchaussée mocht doorbrengen, dan zie ik veel, zoo oneindig veel, dat mij tot aan het eind van mijn dagen zal bijblijven. Veel, dat mij nu nog met vreugde, maar ook veel, wat mij met weemoed vervult. Ik zie ze nog zoo menigmaal voor mij, de gezichten van mijn maréchausées: Kromodimedjo, Sarpan en Diroen, Patty, Wattimena en Limba, Wokas, Mamahit en Sengkey.

De namen van jelui allemaal? Ik kan ze niet meer noemen jongens, ik heb ze vergeten! De gebeurtenissen in mijn verder leven hebben zich opgestapeld en onder dien stapel zijn jelui namen bedolven. Maar jelui gestalten, zij zijn niet bedolven, zij l e v e n, even jong, even krachtig als gij toen waart, in mijn herinnering voort; voor mijn geest duiken zij telkens weer op.

Soms zie ik jelui snuiten als op een film voor mij heen trekken, met al jelui eigenaardigheden, met al jelui deugden, met al jelui gebreken, die mij beurtelings tot adoratie en tot woede konden brengen.

In jelui gezelschap, loop ik dan weer vele onzer patrouilles, maak weer meerdere malen onze gezamenlijke tochten. Ik herinner me weer ons familieleven in brigade *doea-blas* van de 1e en in brigade *sablas* van de 5e Divisie.

Ik herinner me, hoe wij weken zonder zout zaten en hoe, niettegenstaande wij ruimen voorraad katella en mais hadden buitgemaakt op ladangs, ver, zeer ver in het Barisangebergte, wij aftakelden als sneeuw voor de zon, hoe wij ons voortsleepten door het eindelooze en onbarmhartige oerwoud, door het angstwekkende zware terrein, langs bulderende watervallen, door doodbedreigende stroomversnellingen en bandjirrende rivieren, struikelend over de spiegelgladde rotsblokken der bergbeekjes, ravijn in, ravijn uit, over kammen en bergruggen met duizelend steile rotswanden, waaraan wij ons met handen en voeten moesten vastklauwen, omdat één misstap den dood kon beteekenen.

Ik herinner me mijn keelsnoerenden, mijn zenuwsloopenden angst, telkens wanneer een nieuwe, schier onoverkomelijke hindernis ons toegrijnsde, ons den weg versperde en ik jelui

Kon. Inst. v/d Tropen
CENTRALE BOEKERIJ
AMSTERDAM

W. J. MOSSELMAN,
reserve-luitenant der Infanterie,

geboren op 8 September 1884, trad op 16 April 1900 in militairen dienst als soldaat bij het Instructie-Bataljon te Kampen, werd op 8 Augustus van hetzelfde jaar bevorderd tot korporaal en ging op 8 September 1901 over naar de Grenadiers en Jagers, legde in April 1902 het examen van sergeant af en vertrok in dien rang in April 1904 naar Indië, om van December 1906 tot Januari 1912 bij het Korps Maréchaussée te dienen; als sergeant der Maréchaussée werd hem in 1912 het ridderkruis der M. W. O. derde-klasse toegekend; doorliep vervolgens de volgende rangen tot en met dien van onderluitenant, om in 1916 over te gaan naar de Luchtvaart-Afdeeling en behoort met den ex-kapitein der Artillerie W. Leendertz tot de eerste twee militaire vliegeniers, die het internationaal vliegbrevet behaalden; werd na zijn pensionneering in 1922 voor het Leger behouden als reserve-luitenant voor speciale diensten.

zoutlooze en verzwakte lichamen zag, terwijl ontwijken niet mogelijk en telkens opnieuw aanvaarden van schier bovenmenschelijke inspanning, onze eenige kans op behoud was.

Ik herinner me jelui gelatenheid, waarmede iedere nieuwe beproeving werd ondergaan, de heldhaftigheid, waarmede de zwaksten onder jelui telkens opnieuw hun afgetobde body dwongen tot nog één uiterste krachtsinspanning, om toch vooral niet je makkers tot last te worden; die weigerden gedragen te worden, omdat jelui beseften, dat opgeven van één, den ondergang van allen kon veroorzaken.

Ik herinner me ook den trouw aan onze wapenspreuk „één voor allen, allen voor één", die de sterkeren onder jelui ten toon spreidden. Behalve Uwe eigen rusting, hebt gij, belast en beladen met de ransels en wapenrusting Uwer bijna bezwijkende makkers, onzen lijdenstocht gevolgd. Kameradentrouw, die mij, den geharden en verharden soldaat, het hart ontroerden. Ik herinner mij jelui ongekunsteld vertrouwen op jelui Bapa, op jelui Toekoe, die jelui ook wel zou *uit*brengen, waar hij je had *in*gebracht.

Dat vertrouwen hield mij zelf staande, dat vertrouwen gaf mij de wilskracht, om jelui te beletten in te zinken, jelui in het gareel te houden en jelui te dwingen voort te trekken, jelui door een onbezorgd uiterlijk te helpen in het behouden van je moreel.

Ik herinner me nog, hoe op dien wanhopigen dwaaltocht het vinden van versche sporen en andere teekenen ons aankondigde, dat wij bewoonde oorden naderden en wij aan de greep der wildernis ontkomen waren. Hoe toen het leven in jelui oogen terugkeerde, hoe als het ware een electrische schok ons doortrilde en het laatste stuk tot de bewoonde wereld slechts kinderspel was. Hoe het vinden van zout, vleesch, rijst en een paar rustdagen weer voldoende was om jelui te metamorfoseeren in mijn oude, vroolijke troepje, dat weer even zorgeloos als vroeger in hetzelfde terrein terugkeerde, het punt van verdwalen weer opzocht, om aldaar den afgebroken tocht voort te zetten en de gegeven opdracht te vervullen.......

***

Ik herinner mij nog van een andere gelegenheid, hoe ik mijn laatste blikje havermouth openmaakte, het in een petroleumblik smeet en wij er met twintigen ons maal van deden. (Onze drie vaste dwangarbeiders inbegrepen, die, al waren zij in hun vrije dagen ook moordenaars en boeven, toch ook gedurende jaren onze trouwe metgezellen en dragers zijn geweest).

We hadden ons zelf al gedurende 8 dagen op half rantsoen moeten stellen, hadden de drie laatste dagen alleen wat „Batang rottan" en „daoen-pakis" gehad. Dien dag hadden wij ook zelfs dàt niet kunnen bemachtigen. Wat hebben we toen van dat blik boeboer gesmuld, al was hij wat dun, toch kreeg, iedereen *wat* in zijn maag. Mioen, wat heb ik jouw toen een pak rammel gegeven! Mioen, toen jij maar zóó, zonder om je makkers te denken, je heele pannetje vol, uit dien bibelebonschen ketel schepte. Dat blik had ik zoo zuinig en alleen voor den hoogsten nood bewaard en toen ging jij .... enfin, die opduvel heb je me niet kwalijk genomen, dat weet ik.

Evenmin heb je toen de klappen van je eigen kameraden kwalijk geduid. Ja jongens, wat al herinner ik me niet? Te veel om er hier ook maar een fractie van neer te pennen. Misschien zet ik ons lief en ons leed later nog wel eens op papier.

Onze gemeenschap was hecht, onze discipline streng, maar rechtvaardig. Al stond hij ook bij ons op de algemeen geldende militaire wetten en hiërarchie, op het Reglement van Krijgstucht, toch was er bij ons nog iets anders, dat onze korpsdiscipline een aparte plaats, onze tucht iets eigenaardigs gaf in vergelijking met die van de bataljons Infanterie. Buitenstaanders konden dat niet beoordeelen, zij oordeelden alleen naar het uiterlijk, zij zagen ons allen alleen als we vrij waren, als we, laat het me gerust zeggen, aan den waai, aan den boemel waren.

Dan leefden wij onze jeugd, onze sentimenten uit, ieder naar aard en aanleg. Dan brandden ons de schamele paar centen in den zak die we door

ontberen hadden opgespaard; dan verteerden wij „de colonnezak". Dan vierde onze Ouwe, onze Divisiecommandant den teugel; dan waren wij vrij en zonder banden, dan rolden wij gelijk jonge paarden, die van het zadel ontdaan in de wei worden gelaten. Onze Officieren waren menschenkenners, die wisten wat ons toekwam; zij wisten, dat ons lawaai geen brooddronkenheid, maar natuurlijke reactie was. Trouwens, de jongeren onder hen waren meestal van 't zelfde slag. De boog kon niet altijd gespannen blijven.

Vele Officieren en Onderofficieren der Infanteriekorpsen noemden ons een zootje, een vrijgevochte bende, maar zij wisten er immers de ballen van (niets van). Ik herinner me nog menige Infanteriepost, waar wij ons aanmeldden in de hoop eens eenige volkomen rustdagen te genieten, zonder wachten, zonder posten, ons eens fijn door hen te laten bewaken. En dat we dan eenvoudig niet toegelaten werden; we wel buiten, maar niet binnen hun draadversperring mochten bivakkeeren, bang als ze daar waren, dat we hun schaapjes „van de kist" zouden brengen.

Zij maten met verkeerde maten, zij toetsten ons aan de inrichting van hun heilig disciplinehuisje van het vredesgarnizoen, waar alles zijn preciese, zijn nauwkeurig vastgestelde plaatsje heeft en een eenigszins artistieke groepeering, revolutie beteekent. Zoo goed als die inrichting ook mocht zijn voor het stugge verband van het overige Leger, zoo onbruikbaar waren de details voor ons. Daarvoor was die niet soepel genoeg.

Bij hun was de tucht meerendeels gevestigd, uitsluitend op het reglement, met als stok achter de deur: het strafregister. Wij vormden een eigen organisatie, eigenlijk een vreemde loot, die met een speciaal doel op den ouden onbuigzamen Legerstam was geënt. Wij waren bestemd om den tegenstander met zijn eigen tactiek te bestrijden, getraind voor den onverbiddelijken guerilla-krijg met uiterst kleine, maar hechte troepjes, die slechts, indien noodzakelijk, tot grooter benden werden vereenigd.

Ons model is de dappere en in dien krijg volleerde vijand geweest en in ons onderling vocabulaire hadden wij zelfs zijn eigen titels overgenomen. Onze Officieren waren de Oëleuhbalangs; de Eur. Onderofficieren waren de Toekoes; de inheemsche sergeanten de Panglima's; korporaals waren Kentjih's en jelui maréchausees waren de Kawans. Eén Toeangkoe of Divisiecommandant had onder zich drie Oëleuhbalangs; ieder Oëleuhbalang vier Toekoes en ieder Toekoe beschikte over één Panglima, ééne Keutjih en zeventien Kawans.

Waar bij de kawans onderling de eerbied voor den oudere in dienstjaren den boventoon voerde, had ieder aanvoerder in zijn groep, brigade, afdeeling of divisie een soort absoluut gezag, dat was ontstaan en op natuurlijke wijze was gegroeid, door een doelbewust en tactvol

DE GROOTE VAN DAALEN

instellen van de organisatoren en optreden van de Officieren, die voor alle orders en bevelen nimmer de desbetreffende onderaanvoerders en ouderen zouden hebben willen passeeren. Bemoeien met, orders geven aan mannen of kader, die niet tot de eigen bende behoorden, werd, indien maar eenigszins mogelijk, vermeden. Daardoor ontstond die hechte band, die eensgezindheid, die subtiele Korpsgeest van hoog tot laag, die het geheim was van de groote daden, die door onze mannen zijn verricht. Het moge nu een ieder duidelijk zijn, waarom het mogelijk was, dat wanneer wij gemengd raakten met andere korpsen van het Leger en wanneer dan Officieren of Kader, die soms geen flauwe notie hadden van onze „adat" wat ontactvol in onze huishoudinkjes wilden roeren, zulks als regel tot min of meer ernstige botsingen aanleiding gaf, zinnen als „een vrijgevochten bende" deden ontstaan en zelfs wering buiten de bivakpalen tot gevolg konden hebben.

Ik dwaal af, mijn bedoeling was slechts te schrijven tot en over mijn oude kawans. Mijn uiteenzetting was echter een logisch gevolg van wat ik vertelde en diende, om den lezer, out-

De Heer Watrin schreef ons: „Ik verbleef in Atjeh van primo 1900 tot medio 1915. Het was de mooiste tijd van mijn loopbaan, bekroond met een Diner ten Hove op 20 November 1911, gedurende mijn Eur. verlof. Ik had het voorrecht links-naast H. M. de Koningin aan tafel te zitten.

G. F. B. WATRIN

sider, te helpen geen verkeerd beeld te vormen. Ik keer nu terug tot mijn jongens, die van heel die bovenstaande uiteenzetting geen aap gesnapt hebben, ofschoon in hun ziel het begrip en den zin er van, onderbewust, wel degelijk aanwezig was.

***

Waar zijn jelui allemaal gebleven? Verstoven zijt gij, als kaf voor den wind, over groote ruimten. Enkelen van jelui rusten in het oerwoud, met gehavend geraamte, met gekloofden schedel, naast elkaar, vriend en vijand, beiden gevallen in een eerlijk handgemeen. Jelui vielen te ver, te ver om je mede te nemen en je in meer civiele oorden er onder te stoppen. En als misschien over een paar honderd jaren, als daar geen wildernis maar Cultuur zal zijn, nog een paar botjes van jelui gevonden, — ontdekt! — zullen worden, dan kom je misschien nog in een museum en schrijven ze een verhandeling over jelui als de gevonden „Missing Link". Anderen kregen hun eervollen dood wat dichter bij en hebben een meer „heimisch" plaatsje gekregen met tromgeroffel en salvo's. Weer anderen van jelui hebben ginds hun kracht en gezondheid ingeboet, die heb ik van hen opgevraagd bij het volvoeren onzer opdrachten, bij het doen van ons aller plicht. Vergeef 't me jongens, ik kon niet anders en zooals ik hun krachten nam en verspilde, zoo heb ik ook met de mijne gehandeld.

Tenslotte was niet ik, jelui Toekoe het, die ze opvorderde evenmin onze Oëleuhbalang of Toeangkoe, het was N e d e r l a n d, het was de Maatschappij, die jelui opeischte voor het volbrengen van den zwaren, gevaarvollen pioniersarbeid, die aan het brengen van rust, orde, beschaving, cultuur en welvaart in ons mooie Indië moest vooraf gaan. Aan deze laatsten heeft men wat gekalefatert en gerepareerd, van 't eene hospitaal zijn zij gezonden naar het andere, alles om hun de gezondheid te hergeven, die ginds verloren was. Voor velen heeft dat niet mogen baten, zij zijn weggekwijnd en hebben een stil graf gevonden in de dessa.

Zonder tromgeroffel en zonder salvo's, vergeten en miskend door Nederland, zijn zij, onverzeld door makkers hier of daar ergens neer gepoot. Een wijle hebben zij nog gevegeteerd op een hongerpensioentje, dat hen terwille van het voetlicht, voor het doen alsof, met mooi gebaar is toegeworpen. Nadat zij plichtgetrouw, hun kracht en hun leven op het altaar der Gemeenschap hadden geofferd, zijn zij als vergeten cadavers weggebracht. De Moor had zijn plicht gedaan, de Moor kon gaan. Deze spreuk past hier wel schrijnend letterlijk! De enkele overblijvenden van jelui, jongens, vegeteeren nog voort, tot ook jelui je kuiltje vinden.

***

Maar, *Soedah-lah*, dat zijn zaken waar wij heden slechts ter zijde naar kijken, slechts ter zijde naar wijzen. Heden jubileert ons oude Korps, heden krijgt dat Korps zijn erkenning in zijn vaandel. Ons Korps als zoodanig staat immers onschuldig aan jelui misère. Dat is een kwestie, die de Gemeenschap, vertegenwoordigd in de Regeering, aangaat. Dat is een kwestie van dankbaarheid, van waardeering en, zooals ik ook wel heb hooren zeggen, een kwestie van Eereschuld. Hoe het ook zij, ons Korps staat daar nog even glorievol, als een schoone fabriek, waaraan wij hebben gebouwd, waarin wij hebben gewerkt en hoe ook met de ampas werd gehandeld, wij jubelen thans mede met de stoere werkers, die ook heden nog onze Fabriek, Ons Korps, vullen. Wij jubelen mede met hen, omdat hun een vlag is geschonken een vaandel als symbool van de eenheid, van de zelfstandigheid, van de eigen traditie hunner gelederen en wij jubelen ook dààrom mede, omdat het schenken van dit vaandel tenminste een ideëele erkenning, een ideëele belooning beteekent van wat gij, roemvolle stakkers, hebt gewrocht!

***

Wij zullen heden, nietwaar jongens, nog eenmaal de oude maréchaussées zijn, die bij wijn en gezang, bij guitaar en getokkel, hun ellende en ontberingen vergaten, die alles bejubelden wat maar te bejubelen viel. Wij zullen ook thans onze zorgen vergeten en met vreugde in het hart dit feest mede vieren. Het feest van ons Korps, dat in het verleden een eigen traditie vestigde, handhaafde en vele schoone bladzijden in de analen van Het Nederlandsch-Indisch Leger beschreef. Het feest van ons Korps, waarvan wij weten, dat het ook in het heden en in de toekomst die traditie handhaaft en zal handhaven, zonder te rekenen op dank, dat steeds zonder omzien zijn plicht deed en zal doen. Het feest van ons oude Korps, waarvan ook zijn thans geschonken vaandel, onder de schaduw van zijn plooien, een schare mannen zal zien, die bereid zijn tot het volgen van het schoone devies, dat tot uiting kwam in de eenvoudige woorden van den maréchaussee-rijmelaar:

„Satoe mati, ganti sepoeloeh,
„t 'Is terlaloe marsausee.

MOSSELMAN,
Oud-maréchaussée

Overzicht van Onderscheidingen

toegekend aan het Korps Maréchaussée in Atjeh en Onderhoorigheden van 1890=1930.

1897.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Kapt. Mar. Jhr. G. J. W. C. Graafland.

Ingeschreven in de registers als Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luit. Mar. J. W. C. Vuijk.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luits. Mar. G. K. Dijkstra; W. K. J. Stoop; C. F. A. Wagener.

1898.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Eur. Sergt. Mar. E. H. Vogel Alg. Stb. No. 22210.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luit. Mar. M. J. J. B. H. Campioni.

1899.

Ingeschreven in de registers als Ridder Militaire Willims-Orde 4e Kl.
1ste Luit. Mar. H. Houtzagers.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
Kapts. Mar. K. van der Maaten en M. W. E. van Bloemen Waanders; 1ste Luit. Mar. J. C. Lamster.

Eeresabel.
1ste Luit. Mar. P. A. H. Holten.

1900.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Eur. Sergt. Mar. H. M. H. den Rooijen Alg. Stb. No. 27367.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luits. Mar. P. A. H. Heldens en J. L. Doerrleben.

1902.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Kapt. Mar. K. van der Maaten en Eur. Sergt Mar. J. C. Heijnen Alg. Stb. No. 31519.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
Kapt. Mar. H. van Stipriaan Luiscius; 1ste Luits. Mar. J. E. W. Verschuir en R. T. Maidman; Onderluit. der Mar. A. H. C. F. E. von und zu Egloffstein Alg. Stb. No. 43741.

1903.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luit. Mar. Th. J. Veltman.

Eeresabel.
Kapt. Mar. W. B. J. A. Scheepens.

Ridder in de Orde van Oranje Nassau.
Kapt. Mar. J. la Gordt Dillié.

1904.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Onderluit. Mar. H. Christoffel, Alg. Stb. No. 22174.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luits. Mar. G.F.B. Watrin; F. Darlang.

Eeresabel.
1ste Luits. Mar. K.J.C. Rijnen en F. Darlang.

1905.

Eeresabel.
1ste Luit. Mar. J. E. W. van Gesseler Verschuir.

Gajo- en Alaslanden.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Kapt. Mar. W. B. J. A. Scheepens.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luits. J. W. Ebbink en H. T. Aukes.

Eeresabel.
Lste Luit. Mar. G. F. B. Watrin.

1906.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Kapt. Mar. Th. J. Veltman.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luits. .Mar. J. H. Ch. Vastenou; G K. W. F. de Vaynes van Brakell Buys; W. L. Kramers; O. L. Brewer; L. Dersjant; 2e Luit. Mar. W. V. Rhemrev.

Eeresabel.
1ste Luit. Mar. J. H. Ch. Vastenou.

Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.
1ste Luit. Mar. H. J. Schmidt.

1908.

Eeresabel.
1ste Luit. Mar. J. van Braam Morris.

1909.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Eur. Sergt. Mar. F. Ch. Frank Alg. Stb. No. 60333.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luits. Mar. H. J. Schmidt; J. J. Jenae.

1910.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luit. Mar. H. Scheurleer.

Officier in de Orde van Oranje-Nassau.
Kap. Mar. Jhr. J. J. Boreel.

1911.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Amb. Mar. Th. Nussy, Alg. Stb. No. 40434.

Eeresabel.
1ste Luit. Mar. H J. Schmidt.

1912.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
Eur. Sergt. Mar. W. J. Mosselman, Alg. Stb. No. 58330.

1913.

Ridder Militaire Willems-Orde 3e Kl.
1ste Luit. Mar. H. J. Schmidt.

Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.
1ste Luit. Mar. H Meijer.

1914.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl.
1ste Luit. Mar. H. Behrens.

Officier in de Orde van Oranje-Nassau.
Majoor v/h Korps Mar. Th. J. Veltman.

Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.
Kapt. Mar. W. Muu-ling.

1915.

Ridder Militaire Willems-Orde 4e Kl. Kap. Mar. F. P A. van Gheel Gildemeester; Onderluit. Mar. A. H C. Roelofsen, Alg. Stb. No. 45044.

1925.

Officier in de Orde van Oranje-Nassau.
Kapt. Mar P. W. F. Kaniess.

1927.

Ingeschreven in de registers als Ridder Militaire Willims-Orde 4e Kl.
1ste Luit. Mar. W. A. Molenaar.

Eeresabel.
Sedert tot Majoor bevorderden Kapt. Mar. H. Behrens.

1928.

Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.
Sedert bij het wapen der Infanterie teruggeplaatsten Kap. Mar. J. C. J. Bongers.

„HET NIEUWS VAN DEN DAG VOOR N.-I."

ACTUEEL
ACTIEF
AD REM

Beschikt over een uitgebreiden staf van medewerkers over de geheele wereld. Wordt gelezen van Sabang tot Merauke en kost inclusief het geïllustreerde weekblad *Woord en Beeld* TIEN GULDEN PER KWARTAAL.

KENNIS-MAKEN IS ABONNEEREN

VRAAGT PROEFNUMMERS !

Kon. Inst. v/d Tropen
CENTRALE BOEKERIJ
AMSTERDAM